

РОЗДІЛ 5. ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

Кобець Юлія Василівна

Права кримських татар як корінного народу України: політологічний аналіз

УДК 34.037:325.454]341

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-1.37>

Кобець Юлія Василівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних інститутів
та процесів
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, Івано-Франківськ,
Україна
ORCID: 0000-0001-9492-6119

Актуальність проблеми: Незважаючи на те, що українці становлять переважну більшість, Україна має різноманітне етнічне населення. Кримські татари як корінні народи є важливою частиною української громадянської нації. Незаконна російська анексія Криму, яка сягає ще 1783 року, започаткувала трагічний каскад подій і заходів, що характеризуються серйозними та неодноразовими порушеннями прав людини кримських татар. Значно ускладнилася ситуація у зв'язку з подіями 2014 року. Мета: аналіз стану дотримання прав кримських татар як корінної нації України. Методи: у ході дослідження було використано низку методів наукового дослідження аналізу та систематизації, історизму, описовий метод, метод узагальнення. Результати дослідження: Окупація Криму 2014 року була передбачала поселення в Криму московської армії та сотень тисяч нових поселенців з росії. Російський режим запровадив систему поселенського колоніалізму через расизм, культурну асиміляцію та «систематичне гноблення корінного населення». До сьогоднішньої окупаційної влади російської федерації в Криму послідовно продовжує пригнічувати свободу вираження поглядів, у тому числі представників культур і ідентичностей меншин, і серйозно обмежувати свободу віросповідання груп меншин, особливо тих, які виступають проти офіційних наративів, особливо Меджлісу. Простір для діяльності, критики чи захисту громадянського суспільства значно скоротився. ЗМІ були закриті, що непропорційно вплинуло на кримськотатарську громаду, їхні права на свободу вираження думок та доступ до інформації, а також на використання та збереження власної культури та ідентичності. Разом з тим, повномасштабна війна призвела до посилення громадянської ідентичності населення України та ролі української мови та культури як факторів стійкості до агресії. Відбулася консолідація населення, спрямована на захист незалежності України, незалежно від етнічного походження, місця проживання, релігійних поглядів, політичних уподобань. Ми можемо лише висловлювати сподівання, що кримськотатарський народ якомога швидше зможе повернути своє законне місце в соціальній структурі мультикультурного суспільства Криму після десятиліть досвіду вимушеного вигнання.

Ключові слова: політична участь, корінні народи України, корінні народи, кримські татари, російсько-українська війна, етнополітика, анексія Криму, права людини.

Вступ. Етнонаціональне питання є найважливішою складовою державної політики. Україна має різноманітне етнічне населення. Незважаючи на те, що українці становлять переважну більшість, національні меншини, корінні народи є важливою частиною української громадянської нації. Невід'ємною частиною української спільноти є кримські татари.

Незаконна російська анексія Криму, яка сягає ще 1783 року, започаткувала трагічний каскад подій і заходів, що характеризуються серйозними та неодноразовими порушеннями прав людини кримських татар. Ці заходи загалом сприяють створенню середовища, яке стигматизує кримських татар і сіє етнічний розкол, викликаючи ворожнечу серед населення Криму проти них. Значно ускладнилася ситуація у зв'язку з подіями 2014 року. Серйозні порушення прав людини, нав'язування російського громадянства, законодавства та інституцій у всіх сферах життя, переслідування, дискримінація та стигматизація, спрямовані проти значної частини кримськотатарського народу в Криму, осо-

бливо тих, хто виступає проти незаконної анексії або висловлює незгоду.

Мета та завдання. Метою даної статті є аналіз стану дотримання прав кримських татар як корінної нації України. Особлива увага приділяється вивченню різних видів порушень прав людини кримських татар російською федерацією з часів анексії АР Крим та повномасштабного вторгнення на території України.

Методи дослідження. У ході дослідження було використано низку методів наукового дослідження. Так, в підході до висвітлення подій на основі комплексного вивчення джерел і наукової літератури віднайшли своє застосування методи аналізу та систематизації. Метод історизму надав змогу розглянути стану дотримання прав кримських татар як корінної нації України на різних історичних етапах. Описовий метод дозволив скласти загальне уявлення щодо стану дотримання прав кримських татар як корінної нації України. У ході підбиття підсумків було використано метод узагальнення.

Результати. Україна – одна з найбільших держав Європи зі складною, часом драматичною історією формування, що є зоною етногенезу українців, кримських татар, кримчаків, караїмів та батьківщиною для низки етносів і етнічних груп; держава, на території якої проживає багато різних етносів. Території Української держави зазнавали різних цивілізаційних впливів впродовж тривалого часу [11, с. 195].

Депортація кримських татар, корінного народу Криму, почалася з російською анексією Криму в 1783 році. Решта кримських татар, які проживали в Кримській АРСР (Кримська АРСР), були депортовані Сталіним до Середньої Азії та Сибіру, ставши повністю діаспорним народом. Однак найбільш визначальною подією в історії кримських татар стала депортація всього населення Криму 18 травня 1944 року до Середньої Азії та Сибіру. Ця депортація була навмисним актом геноциду, спланованим радянською владою, що призвело до загибелі 40% населення або безпосередньо від рук радянських солдатів, або через суворі умови під час процесу переміщення та поселення. З Криму були стерті кримськотатарські топоніми, пам'ятники, а з радянських книжок і енциклопедій вилучено будь-які згадки про кримських татар. Наклеп про те, що кримські татари співпрацювали з нацистами, був увічнений державою. Згодом Крим був повторно колонізований новою хвилею слов'янських емігрантів з різних частин Радянського Союзу. У 1954 році Крим був адміністративно приєднаний до Української РСР, перед якою постало складне завдання економічного відновлення регіону, спустошеного після виселення корінного населення. Подія депортації повністю детериторіалізувала кримськотатарський народ [8]. До того ж, у пострадянський період економіка новостворених країн, які нещодавно були частиною Радянського Союзу, занепадала, і це надзвичайно вплинуло на людей, які там проживали. Сім'ям кримських татар іноді було важко отримати достатню кількість їжі в цей час, оскільки в деяких випадках їм навіть доводилося красти їжу або їсти корм для тварин, щоб вижити. Їм також було важко знайти роботу, яка б відповідала їхнім справжнім професіям [10].

Та попри всі труднощі, кримські татари у вигнанні продовжували вимагати свого колективного повернення до Криму, щоб повернутися на батьківщину на початку 1990-х років. Приблизно в 1993 році кримські татари почали переосмислювати свій статус «корінного народу», узгоджуючи його з новою сферою міжнародного права. Визнання їх корінним народом дало б їм право на самовизначення в межах територіальної цілісності України та забезпечило б умови для їхнього виживання як самостійної нації. Вони закликали до правосуддя перехідного періоду та висунули

декілька вимог, у тому числі репатріації всіх кримських татар, які залишилися в Центральній Азії, які бажають повернутися, земельної компенсації за їхні втрати та викрадене майно, символічного відшкодування за геноцид, відновлення їхнього колишнього соціально-політичного становища. До окупації Криму кримські татари вимагали від України статусу корінного населення. Однак ці вимоги суперечили існуючій політичній владі російської еліти на півострові, яка все ще дотримувалася радянського наративу щодо кримських татар. Тому тогочасна українська центральна влада побоювалася, що поступка їхнім вимогам може розпалити російський сепаратизм на півострові. Разом з тим, у той час як Україна відмовила щоб заспокоїти гучні етнічні російські еліти на Кримському півострові, які періодично погрожували відокремитися від України. З окупацією Криму Росією попередній конфліктний трикутник між кримськими татарами, українцями та етнічними росіянами в Криму, підтримуваний московськими політиками, зазнав трансформації [8].

Окупація Криму 2014 року була передбачала поселення в Криму московської армії та сотень тисяч нових поселенців з росії. Російський режим запровадив систему поселенського колоніалізму через расизм, культурну асиміляцію та «систематичне гноблення корінного населення». Крім того, ресурси кримських татар були привласнені для військових і зовнішньополітичних інтересів метрополії без урахування економічної, екологічної, культурної чи туристичної цінності чи інтересів півострова. Цей колоніальний режим також нав'язав репресивну неосталінську ідеологію. Ця політика призвела до «гібридної депортації» (примушування людей виїхати шляхом залякування). Незважаючи на цю нову спробу колонізації на додаток до попередньої, кримські татари не покинули свою батьківщину, куди вони повернулися після тривалої боротьби, за винятком 30 000 осіб, які були політичними емігрантами або пов'язані з релігійними організаціями чи українцями і побоювалися переслідувань [8].

Після 2014 року кримськотатарські вимушені переселенці (ВПО) в основному оселилися в Києві, Львові, Вінниці та Харкові [17]. Разом із попередніми громадами, які оселилися у 1970-х роках у Генічеську, Херсоні, Чернівцях, Запоріжжі [12] вони утворили активну діаспорну спільноту, яка виступала за визволення батьківщини та права корінного населення в Україні. Деякі кримські татари також оселилися в Польщі та Туреччині в наступних хвилях у 2014 (з Криму) та 2022 (з материкової України та Криму). Останнім часом багато хто переїхав до країн Європи та Північної Америки. Важливо також відзначити, що під час Революції Гідності та анексії Криму в 2014 році кримські татари переважно висловили

свою лояльність та ідентифікацію з Українською державою [14].

Через два тижні після незаконної анексії Криму президент України Порошенко відповів на ключові вимоги кримських татар і визнав кримських татар корінним народом – статус, в якому Україна відмовляла їм понад 20 років. Після цього відбувся процес створення правової бази для внутрішнього самовизначення кримських татар і відновлення їхньої національної автономії в Криму, яка була скасована після їх депортації з батьківщини в 1944 році. Каталізатором розв'язання конфлікту було переважно захистом кримськими татарами територіальної цілісності України в Криму. Також було визнано, що обіцяна кримськотатарській автономія залишається теоретичною до тих пір, поки Крим залишається під окупацією [8].

Проте окупаційна влада російської федерації в Криму послідовно продовжує пригнічувати свободу вираження поглядів, у тому числі представників культур і ідентичностей меншин, і серйозно обмежувати свободу віросповідання груп меншин, особливо тих, які виступають проти офіційних наративів, особливо Меджлісу. Простір для діяльності, критики чи захисту громадянського суспільства значно скоротився. ЗМІ були закриті, що непропорційно вплинуло на кримськотатарську громаду, їхні права на свободу вираження думок та доступ до інформації, а також на використання та збереження власної культури та ідентичності [15].

Разом з тим, повномасштабна війна призвела до посилення громадянської ідентичності населення України та ролі української мови та культури як факторів стійкості до агресії. Відбулася консолідація населення, спрямована на захист незалежності України, незалежно від етнічного походження, місця проживання, релігійних поглядів, політичних уподобань. Діяльність Союзу вірмен України, Кримськотатарського ресурсного центру, Асоціації євреїв України та інших громадських об'єднань національних меншин в умовах повномасштабної російської агресії була спрямована на допомогу військовим, іммігранти, робота в інформаційному просторі, співпраця з міжнародними організаціями тощо. Захист країни став вирішальним фактором інтеграції українського суспільства, який зруйнував численні стереотипи та поширені міфи про відсутність єдності в Україні [11, с. 195].

Як показує практика, російські окупанти кожні півроку проводять масові обшуки в помешканнях кримських татар лише за статтею АТО. За 10 років окупації Криму відомо про 17 масових хвиль таких обшуків. Крім того, лише за останні півроку російські окупанти провели дві хвилі обшуків у будинках членів незалежних мусульманських релігійних громад, а в лютому 2024 року затримали адвоката Еміля Курбедінова та правозахисницю Лютфіє Зудієву. 5 березня 2024 року росій-

ські силовики провели чергову хвилю обшуків в окупованому Криму. Обшуки відбулися в будинках 10 кримських татар у Бахчисараї, Джанкой та Джанкойському районі, після чого їх затримали за звинуваченням у нібито причетності до панісламської політичної партії, яка визнана терористичною організацією за законодавством російської федерації, але законно діє на території України та більшості країн світу. Ці обшуки підтверджують незмінність репресивних традицій російської окупаційної адміністрації в Криму. Ба більше, російські силовики вилучають заборонену літературу, яку вони самі і підкидають [15].

Російська федерація використовує своє антитерористичне та антиекстремістське законодавство для переслідування кримськотатарських активістів, правозахисників, журналістів і релігійних діячів у Криму. Російська пропаганда періодично заявляє вітчизняній та іноземній аудиторії, що росія нібито бореться з ісламським тероризмом у Криму. Однак такі дії не мають нічого спільного з боротьбою з тероризмом, а є способом терору проти мирного населення окупованих територій України. Підтвердженням цього є все більш жорстока системна практика викрадень, тортур, ув'язнень та інших звірств расистського режиму щодо жителів АР Крим. Така практика з'явилася в Криму задовго до 24 лютого 2022 року, незважаючи на те, що міжнародна спільнота з незрозумілих причин воліла не звертати уваги на такі звірства. Зазначимо, що сьогоднішні обшуки та затримання матимуть довгостроковий вплив на жінок і дітей, які фактично залишаться без годувальника через арешт їхніх чоловіків і батьків. Крім того, самовільне вторгнення посеред ночі до зубів озброєних до зубів російських силовиків створює ризик психологічної травми для дітей [15].

Важливе значення у контексті вказаного має рішення ЄСПЛ, в якому визнав росію відповідальною за численні порушення прав людини, що стосуються майже всіх статей Європейської конвенції, винесене 25 червня 2024 року. Зокрема, і відповідальною за масові та систематичні порушення прав людини в Криму. ЄСПЛ визнав винним владу Російської Федерації за адміністративну практику порушення прав людини на тимчасово окупованій території АР Крим та міста Севастополь. Про це йдеться в рішенні ЄСПЛ щодо прийнятності та суті міждержавної справи «Україна проти Росії (щодо Криму)» [5]. У своєму рішенні Європейський суд з прав людини зазначив, що українська влада надала вичерпні докази систематичних порушень прав і свобод людини представниками Російської Федерації та підконтрольними їм структурами. Ці порушення включають незаконні затримання та обшуки, жорстоке поводження, переслідування релігійних громад і кримських татар, припинення діяльності українських і кримськотатарських ЗМІ,

заборону української мови в школах. ЄСПЛ також заявив, що Російська Федерація несе відповідальність за порушення прав українських політв'язнів – осіб, яких Росія переслідує за свою проукраїнську позицію. Зокрема, Уряд України та ЄСПЛ використали як докази у цій справі 6 доповідей, підготовлених Регіональним центром прав людини. Наприклад, знайдену та задокументовану нами інформацію про кількість засуджених, депортованих з Криму (понад 12,5 тис. осіб), Суд врахував у своєму рішенні для підтвердження порушення Конвенції. ЄСПЛ розцінив дії російських чиновників щодо депортації українських полонених з Криму на територію РФ як серйозне порушення міжнародного права, тобто військовий злочин. У контексті цього порушення Суд зобов'язав російську федерацію негайно повернути кримських депортованих ув'язнених із віддалених регіонів російської федерації, що є єдиним таким заходом у всьому рішенні. Звіти РЦПЛ також стали одним із аргументів для встановлення Судом обставин переслідування журналістів, кримських мусульман і Православної Церкви України за їхню незгоду з окупаційним режимом. Суд також визнав порушення права на приватне життя в контексті нав'язування російського громадянства в окупованому Криму [16]. Уряд України також взяв до уваги підхід РЦПЛ щодо того, що політика Російської Федерації в Криму спрямована на кінцевий вплив на демографічний склад населення, що суттєво ускладнить деокупацію та реінтеграцію півострова. Зі свого боку РЦПЛ підготував звіт [13] із переліком десятків подібних практик. Росія створила на півострові атмосферу українофобії та нетерпимості до української ідентичності. Суд також встановив, що Російська Федерація не має права виконувати своє законодавство в Криму, але зобов'язана дотримуватися міжнародного права та законодавства України під час окупації. Таким чином, Суд фактично підтвердив, що Крим є Україною. Це рішення є першим, у якому міжнародний судовий орган визнав Російську Федерацію відповідальною за політику масштабних і систематичних порушень різних прав і свобод людини на тимчасово окупованій території Кримського півострова.

Усі кримські татари повинні мати можливість повною мірою користуватися своєю свободою зібрань, не побоюючись репресій чи кримінального переслідування. Кримські татари, включно з журналістами та працівниками ЗМІ, також повинні користуватися безпечними умовами, що дозволяють їм здійснювати свою свободу слова без страху та залякування. Усі кримські татари повинні мати можливість сповідувати свою релігію публічно чи приватно та отримувати освіту кримськотатарською мовою. Кримськотатарським адвокатам і адвокатам, які представляють кримських татар, слід дозволити здійснювати свою діяльність без

будь-якого залякування, переслідування чи перешкод. Їм має бути надано безперешкодний доступ до їхніх кримськотатарських клієнтів, у тому числі до затриманих, яких передали до Росії або на окуповані Росією території України. 53. Примусовий призов і мобілізація кримських татар у Криму до російських збройних сил має бути припинена. Кримські татари, які стали жертвами порушень прав людини, повинні отримати належне відшкодування та підтримку. У свою чергу, особи, які утримуються під вартою в Криму, а також із затриманих кримчани, згідно з міжнародним правом мають право на їжу та засоби гігієни, яких буде достатньо, щоб підтримувати їхнє здоров'я та отримувати медичну допомогу, яку вимагає стан їхнього здоров'я. Міжнародні механізми моніторингу прав людини та гуманітарні організації повинні мати безпечний і безперешкодний доступ до всіх затриманих, у тому числі кримських татар. Однак, на жаль, на практиці жодних норм міжнародного права росія не дотримується [13].

Не можна оминати увагою і мовне питання. Як нам відомо, міжнародна організація ЮНЕСКО констатувала критичну загрозу для кримськотатарської мови. Це стало однією з підстав того, що Кабінетом Міністрів України у квітні 2021 р. затверджено концепцію розвитку кримськотатарської мови впродовж наступних 10 років, а саме створення умов для ревіталізації мови. У вересні того ж року було затверджено абетку кримськотатарської мови на основі латиниці. У серпні 2022 р. в Мінреінтеграції анонсовано створення Національного корпусу кримськотатарської мови. У січні 2023 р. Кабміном України затверджено Нацкомісію з питань кримськотатарської мови. У листопаді 2023 р. в Мінреінтеграції прийнято рішення про повернення історичних кримськотатарських топонімів [6, с. 175]. А 29 червня 2024 р. Міністерство закордонних справ України повідомило, що в Google перекладачі з'явилась кримськотатарська мова, і подякувало Google за те, що «багата мовна та культурна спадщина корінних народів України є цінною для світової спільноти» [7].

Насамкінець, зауважимо, що українська воєнна перемога, повоєнне відновлення й оновлення країни, її успішна інтеграція в європейський та євроатлантичний простори потребують посилення соціальної згуртованості громадян усіх національностей. Системна робота державних інституцій на реалізацію цього імперативу могла б бути ефективною, якби ґрунтувалася на відповідно орієнтованих цілісних концептуальних засадах. Багаторічні спроби розроблення й затвердження необхідного документа досі не дали результату. Натомість парламент ухвалює акти, які суперечать один одному й засвідчують відсутність стратегічного бачення, якою має бути українська нація, а відповідно, і політика націєбудівництва [3, с. 62]. Як слушно з цього

приводу зауважує В. О. Котигоренко, завдання держави та її політики – зберегти й посилити етнополітичну згуртованість (національно-громадянську єдність) перед ви кликами, що їх формує російсько-українська війна, та які постануть після неї. Аналіз правових засад цієї політики, оновлених незадовго до повномасштабного російського вторгнення, показує, що вони далеко не достатньою мірою орієнтовані на розв'язання означених завдань, а подекуди можуть перешкоджати такому розв'язанню [2].

Висновки. Дотримання прав кримських татар як корінної нації України упродовж тривалого часу історії було і дотепер залишається доволі проблемним питанням. Щодо питання про більш помітні загрози для кримських татар до анексії під правлінням України, здається, головним чином можна віднести ті, що пов'язані з продовольчою та економічною безпекою, які є загрозами, тісно пов'язаними з бідністю.

Разом з тим, суттєве загострення ситуації спостерігається з часів анексії АР Крим росією у 2014 році. За десять років на півострові ігнорування російською федерацією своїх зобов'язань, які впливають із міжнародного права, завдало серйозної та тривалої шкоди жителям Криму. Загрози, які виникали після 2014 року під російським правлінням, здається, більше пов'язані з політичною та особистою безпекою, оскільки саме у цей період величезних утисків почали зазнавати політична свобода, з точки зору свободи слова, та права власності кримських татар.

На даний час ми можемо лише висловлювати сподівання, що кримськотатарський народ якомога швидше зможе повернути своє законне місце в соціальній структурі мультикультурного суспільства Криму після десятиліть досвіду вимушеного вигнання. Їм має бути надана вся необхідна підтримка, щоб допомогти їм зберегти та зберегти свою унікальну ідентичність і забезпечити повну реалізацію їхніх прав людини, яку давно очікували.

При цьому, перелік проблем із правами людини, що стосуються кримських татар, розглянутих у цій доповіді, не можна вважати вичерпним. Тому обрана тематика потребує подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Заява правозахисних організацій щодо чергової хвилі обшуків і затримань кримських татар. Центр прав людини ZMINA. 6.05.2024 р. URL: <https://zmina.ua/en/statements-en/statement-by-human-rights-organizations-regarding-another-wave-of-searches-and-detentions-of-crimean-tatars/>
2. Котигоренко В. О. Етнополітична соціальна згуртованість як умова й чинник спроможності соціального капіталу забезпечувати стійкість розвитку економіки та суспільства. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. 2023. Вип. 10–11 (189–190).

URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotyhorenko_Viktor/Etnopolitychna_sotsialna_zhurtovanist_iak_umova_i_chynnyk_spromozhnosti_sotsialnoho_kapitalu.pdf?PHPSESSID=pk3nps33iunhjbhbr2vd77ar6

3. Котигоренко В. О. Сучасна українська нація як діалектична єдність національно-громадянського і етнічного: за матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 27 грудня 2023 року. Вісник Національної академії наук України. 2024. №3. С. 52–67.
4. Коцур В. В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст.: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю: 07.00.01/ Інститут історії України НАН України, Київ, 2020. 556 с.
5. Справа «Україна проти Росії (щодо Криму)». Офіційний сайт Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-234982>
6. Супрун Л. В. Вітчизняна медіаполітика щодо нацменшин та корінних народів України: концепція міжкультурного та міжкомунікаційного діалогу. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2024. Том 35 (74). № 4. Частина 2. С. 172–177.
7. У Google перекладачі з'явилась кримськотатарська мова. URL: <https://life.nv.ua/ukr/socium/u-googletranslate-z-yavilas-krimskotatarska-mova-perekladu-50431018.html>
8. Aydın F. T. Diaspora's War and Peace: Crimean Tatar Anti-Colonial Struggle against Russia During the Russian-Ukrainian War. Nordic Journal of Migration Research. 2025. №15(1). P. 6.
9. Crimean Tatars' struggle for human rights. By the Council of Europe Commissioner for Human Rights. 18 April 2023. URL: <https://rm.coe.int/report-on-crimean-tatars-by-dunja-mijatovic-commissioner-for-human-rights/1680aaeb4b>
10. Human Security and the case of Crimean Tatars. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1442302/FULLTEXT01.pdf>
11. Novorodovskyi V., Kulesha N. National Minorities Participation in Public Life of Ukraine Under the Conditions of the Russo-Ukrainian War (2014–2024). East European Historical Bulletin. 2024. №31. P. 186–202.
12. OSCE in Europe Special Monitoring Mission to Ukraine. 2016. Conflict-related displacement in Ukraine: Increased vulnerabilities of affected populations and triggers of tension within communities. Thematic Report. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/a/261176.pdf>
13. Report Crimea-2023.pdf. URL: <https://krymbezpravil.org.ua/en/thematic-reviews/report-on-the-results-of-the-study-of-the-policy-of-the-russian-federation-on-forcible-change-of-demographic-composition-of-the-occupied-crimean-peninsula/>
14. Shynkarenko M. Loyalty and patriotism: the role of Crimean Tatars in Ukraine's nation-building project. Canadian Slavonic Papers. 2023. № 65(3–4). P. 406–431.
15. Ten Years of Occupation by the Russian Federation: Human Rights in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine. 28 February 2024. URL: <https://ukraine.un.org/>

16. The ECHR finds Russia responsible for human rights violations in occupied Crimea. URL: <https://rchr.org.ua/en/publications/the-echr-finds-russia-responsible-for-human-rights-violations-in-occupied-crimea/>

17. UNHCR Ukraine. 29 March 2021. Denys Savchenko, CrimeaSOS: Form three volunteers to a network working with 73 IDP initiatives. URL: <https://www.unhcr.org/ua/en/news/denys-savchenko-crimeasos-three-volunteers-network-working-73-idp-initiatives>

REFERENCES:

1. Zaiava pravozakhysnykh orhanizatsii shchodo cherhovoi khvyli obshukiv i zatryman krymskykh tatar [Statement by human rights organizations regarding another wave of searches and detentions of Crimean Tatars]. Tsentr prav liudyny ZMINA. 6.05.2024 r. URL: <https://zmina.ua/en/statements-en/statement-by-human-rights-organizations-regarding-another-wave-of-searches-and-detentions-of-crimean-tatars/> [in Ukrainian]

2. Kotyhorenko, V. O. (2023). Etnopolitychna sotsialna zghurtovanist yak umova y chynnyk spromozhnosti sotsialnoho kapitalu zabezpechuvaty stiikist rozvytku ekonomiky ta suspilstva [Ethnopolitical Social Cohesion as a Condition and Factor in the Capacity of Social Capital to Ensure Sustainable Economic and Societal Development.]. Hileia: naukovyi visnyk. Zbirnyk naukovykh prats. 10–11 (189–190). URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotyhorenko_Viktor/Etnopolitychna_sotsialna_zhurtovanist_iak_umova_i_chynnyk_spromozhnosti_sotsialnoho_kapitalu.pdf?PHPSESSID=pkb3nps33iunhjbhbr2vd77ar6 [in Ukrainian]

3. Kotyhorenko, V. O. (2024). Suchasna ukrainska natsiia yak dialektychna yednist natsionalno-hromadianskoho i etnichnoho: za materialamy dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 27 hrudnia 2023 roku [The Modern Ukrainian Nation as a Dialectical Unity of National-Civic and Ethnic Identities: Based on the Report Presented at the Presidium Meeting of the National Academy of Sciences of Ukraine on December 27, 2023.]. Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy, 3, 52–67 [in Ukrainian].

4. Kotsur, V. V. (2020). Natsionalni menshyny Ukrainy v konteksti suspilno-politychnykh transformatsii 90-kh rr. XX st. – poch. XXI st. [National Minorities of Ukraine in the Context of Socio-Political Transformations of the 1990s – Early 21st Century.]: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora istorichnykh nauk za spetsialnistiu: 07.00.01/ Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, Kyiv. [in Ukrainian].

5. Sprava «Ukraina proty Rosii (shchodo Krymu)». [Ukraine v. Russia (re Crimea)]. Ofitsiyni sait Yevropeiskoho sudu z prav liudyny. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-14347%22%5D%7D>

6. Suprun, L. V. (2024). Vitchyzniana mediapolityka shchodo natismenshyn ta korinnykh narodiv Ukrainy: kontseptsiiia mizhkulturnoho ta mizhkomunikatsiinoho dialohu [Domestic Media Policy on National Minorities and Indigenous Peoples of Ukraine: The Concept of Intercultural and Intercommunication Dialogue.]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka, 35 (74), 172–177. [in Ukrainian].

7. U Google perekladachi ziaavilas krymskotatarska mova [The Crimean Tatar language has been added to Google Translate]. URL: <https://life.nv.ua/ukr/socium/u-googletranslate-z-yavilas-krymskotatarska-mova-perekladu-50431018.html> [in Ukrainian].

8. Aydın, F. T. (2025). Diaspora's War and Peace: Crimean Tatar Anti-Colonial Struggle against Russia During the Russian-Ukrainian War. Nordic Journal of Migration Research, №15(1), 6.

9. Crimean Tatars' struggle for human rights. By the Council of Europe Commissioner for Human Rights. 18 April 2023. URL: <https://rm.coe.int/report-on-crimean-tatars-by-dunja-mijatovic-commissioner-for-human-rights/1680aaeb4b>

10. Human Security and the case of Crimean Tatars. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1442302/FULLTEXT01.pdf>

11. Novorodovskyi, V., Kulesha, N. (2024). National Minorities Participation in Public Life of Ukraine Under the Conditions of the Russo-Ukrainian War (2014 – 2024). East European Historical Bulletin, 31, 186–202.

12. OSCE in Europe Special Monitoring Mission to Ukraine. 2016. Conflict-related displacement in Ukraine: Increased vulnerabilities of affected populations and triggers of tension within communities. Thematic Report. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/a/261176.pdf>

13. Report Crimea-2023.pdf. URL: <https://krymbezpravil.org.ua/en/thematic-reviews/report-on-the-results-of-the-study-of-the-policy-of-the-russian-federation-on-forcible-change-of-demographic-composition-of-the-occupied-crimean-peninsula/>

14. Shynkarenko, M. (2023). Loyalty and patriotism: the role of Crimean Tatars in Ukraine's nation-building project. Canadian Slavonic Papers, 65(3-4), 406–431.

15. Ten Years of Occupation by the Russian Federation: Human Rights in the Autonomous Republic of Crimea and the City of Sevastopol, Ukraine. 28 February 2024. URL: <https://ukraine.un.org/>

16. The ECHR finds Russia responsible for human rights violations in occupied Crimea. URL: <https://rchr.org.ua/en/publications/the-echr-finds-russia-responsible-for-human-rights-violations-in-occupied-crimea/>

17. UNHCR Ukraine. 29 March 2021. Denys Savchenko, CrimeaSOS: Form three volunteers to a network working with 73 IDP initiatives. URL: <https://www.unhcr.org/ua/en/news/denys-savchenko-crimeasos-three-volunteers-network-working-73-idp-initiatives>

The rights of the Crimet Tartars as indigenous people of Ukraine: a political analysis

Kobets Yuliia Vasylivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Science
Vasyl Stefanyk Precarpathian National
University
Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk,
Ukraine
ORCID: 0000-0001-9492-6119

Relevance of the problem: Despite the fact that Ukrainians constitute the vast majority, Ukraine has a diverse ethnic population. Crimean Tatars as indigenous peoples are an important part of the Ukrainian civil nation. The illegal Russian annexation of Crimea, which dates back to 1783, initiated a tragic cascade of events and measures characterized by serious and repeated violations of the human rights of Crimean Tatars. The situation has become significantly more complicated due to the events of 2014. Purpose: to analyze the state of observance of the rights of Crimean Tatars as an indigenous nation of Ukraine. Methods: the study used a number of scientific research methods of analysis and systematization, historicism, descriptive method, generalization method. Research results: The occupation of Crimea in 2014 provided for the settlement of the Moscow army and hundreds of thousands of new settlers from Russia in Crimea. The Russian regime has implemented a system of settler colonialism through racism, cultural assimilation, and "systematic oppression of the indigenous population." To this day, the occupying authorities of the Russian Federation in Crimea have consistently continued to suppress freedom of expression, including that of representatives of minority cultures and identities, and to severely restrict the freedom of religion of minority groups, especially those who oppose official narratives, especially the Mejlis. The space for civil society to act, criticize, or advocate has been significantly reduced. The media has been closed, which has disproportionately affected the Crimean Tatar community, their rights to freedom of expression and access to information, as well as the use and preservation of their own culture and identity. At the same time, the full-scale war has led to a strengthening of the civic identity of the population of Ukraine and the role of the Ukrainian language and culture as factors of resilience to aggression. There has been a consolidation of the population aimed at protecting the independence of Ukraine, regardless of ethnic origin, place of residence, religious views, political preferences. We can only express the hope that the Crimean Tatar people will be able to regain their rightful place in the social structure of the multicultural society of Crimea as soon as possible after decades of forced exile.

Key words: political participation, indigenous peoples of Ukraine, indigenous peoples, Crimean Tatars, Russian-Ukrainian war, ethno-politics, annexation of Crimea, human rights.